

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

Dag van de geschiedenis van de Fysiotherapie.

STICHTING GESCHIEDENIS FYSIOTHERAPIE
www.sgfinfo.nl

Toekomst Fysiotherapie..... vooruitblikken met een historische bril !
Een impressie.

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

Inleiding

Ook dit jaar vond de jaarlijkse studiedag weer plaats van de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF), plaats in het Trefpunt Medische Geschiedenis te Urk. Door corona omstandigheden werd de sessie tweemaal achter elkaar gehouden, om het aantal bezoekers te beperken en gelukkig is de accommodatie in Urk zeer ruim waardoor de bijeenkomst veilig doorgang kon vinden. Tevens was er een mogelijkheid de sessie live te volgen via livestream.

Dr. Anton de Wijer, voorzitter SGF
Opening Urkdag

Dr. Anton de Wijer, voorzitter SGF

De grote constante van de geschiedenis is dat alles veranderd, zo ook in het

vakgebied van de Fysiotherapie, legt Anton uit. Het bestuur van de SGF is verheugd met een nieuw bestuurslid Hendrik Kok die het penningmeesterschap zal gaan vervullen. Tevens is het vermeldenswaard dat het erelid van de SGF, Henk Bijlsma eerder dit jaar werd geridderd in de Orde van Orange Nassau. Anton geeft aan, nu we midden in een pandemie zitten, dat het interessant is en tevens van belang, om eens te kijken welke rol fysiotherapeuten bij eerdere pandemieën hebben gespeeld. Er zijn ook kansen nu wij bijv. met livestream zijn gaan werken door deze omstandigheden. We zouden ook lessen kunnen aanbieden aan de Hogescholen vanuit Urk over de Geschiedenis van de Fysiotherapie. Laten we die kansen vooral benutten!

Mr. Guido van Woerkom, voorzitter KNGF
Inleiding geschiedenis fysiotherapie

Wat is geschiedenis en wat wordt geschiedenis, vroeg Guido zich af? De historie van de medische wereld is hier in Urk samen gekomen.

Dag van de geschiedenis van de Fysiotherapie. FysioPraxis november 2020.

Mr. Guido van Woerkom, voorzitter KNGF.

Dat is tastbaar aanwezig. Laten we de Urkdag de **'Dag van de geschiedenis van de Fysiotherapie'** gaan noemen in het vervolg, stelt Guido van Woerkom voor. Geschiedenis herhaalt zich niet maar leert ons wel de juiste stappen te zetten. De geschiedenis leert ons namelijk dat we moeten blijven nadenken hoe de fysiotherapie vorm krijgt. Van Woerkom benoemt vele aspecten die daaraan kunnen bijdragen zoals, de juiste zorg op de juiste plek, goede financiering, goede contacten met zorgverzekeraars maar ook nadenken over hoe we vorm geven aan bijv. groepsbehandelingen, die steeds meer kansen krijgen. Uiteindelijk moeten we inspelen op de verwachtingen die de samenleving heeft van de fysiotherapie. Tot slot: we zitten nu in een crisis en zien we hierdoor andere vormen van zorgverleners ontstaan (Ehealth bijvoorbeeld) en hopen we de coronacrisis goed boven te komen. Guido sluit af met het benadrukken van het belang om de eenheid van de beroepsgroep te herstellen. We trekken per slot van rekening al 131 jaar samen op in het KNGF.

De congresruimte voor aanvang 'coronaproef'

Prof. dr. Rob de Bie

Waarom we weleens de spijker mis slaan (een terug- en vooruitblik op fysiotherapie wetenschap).

Rob kon niet zelf aanwezig zijn in Urk en gaf zijn presentatie via livestream. Hij nam ons mee door de geschiedenis als een 'niet lineaire en wonderlijke reis' door de fysiotherapiewetenschap en benadrukte de missing link tussen de wetenschap en de praktijk. Eigenlijk is de geschiedenis van de Fysiotherapiewetenschap nog maar net begonnen volgens Rob. Voor 1980 was er namelijk nauwelijks sprake van beoefening van de wetenschap in de fysiotherapie. Voor die tijd moesten we ons daarom 'behelpen' met 'goeroe denken', expert opinions, groepsconsensus en 'leenden' we leermodellen van elkaar. Daarbij kwam ook nog dat aantal zittingen belangrijker was dan de inhoud.

Na 1980 kwam de 'wetenschapsontwikkeling' pas goed op gang. Je kunt zeggen dat de fysiotherapie sprongen maakte in de wetenschap. Zo waren er in 1991 al 389 trials (RCT's) en in 2019 het respectabele aantal van 6781. Hoe hard de wetenschappelijke onderbouwing nodig was bleek o.a. uit het feit dat de beperkende maatregelen in de fysiotherapie per 1 januari 1996 een gevolg was van gebrek aan bewijs van de effectiviteit van de fysiotherapie bij diverse doelgroepen, bijvoorbeeld bij de patiëntengroep met specifieke lage rugklachten. Ook had fysiotherapie een groot volume (aantal zittingen) waardoor zij een gemakkelijke prooi waren voor bezuinigingen. Het geloof en de

behandelkracht in de fysiotherapie en patiënt daalde mede door deze bezuinigingen. Immers: als je denkt dat het niet werkt, werkt het ook minder. Het herhaald benadrukken dat het niet effectief was had dus een zeer nadelige bijwerking, aldus Rob.

De maatregelen brachten een 'schokgolf' op gang en zo kwamen er richtlijnen, gingen de hogescholen intensiever samen werken (toename trials, en systematic reviews) en ontstond later o.a. de Fysiotherapiewetenschap in Utrecht. Ook andere initiatieven kwamen van de grond zoals de opzet van het "Centre For Evidence Based Physiotherapy" in Maastricht. Hier werd de Pedro database opgezet, interactieve EP's ontwikkeld en werden hogescholen gesteund en werden de docenten na- en bijgeschoold in de wetenschap.

Wat leert ons de geschiedenis verder?

Al dit goed bedoeld enthousiasme in de wetenschap kent ook zijn valkuilen zoals we dit steeds weer zien terugkomen in de geschiedenis van de fysiotherapie, aldus de Bie. Denk bijvoorbeeld aan de enorme inzet van ontwikkeling van de richtlijnen, die slechts ten dele succesvol bleken, enkele voorbeelden:

--er bestond een discrepantie tussen evidentie en praktijk (*"deze patiënten zien wij hier niet, hartelijke groeten uit Gulpen"*).

--er werd bezuinigd op de productie van richtlijnen.

--het toepassen en lezen van richtlijnen was onvoldoende bekend bij de fysiotherapeuten.

--gebruik van richtlijnen leidde tot keurslijf van zorgverzekeraars tot en met het EPD aan toe. In plaats van de patiënt ermee te dienen werden het een bureaucratische exercitie in het belang van de zorgverzekeraar. Patiënten hadden hier dus niets aan volgens Rob.

Maar ook kwamen talloze rapporten over effectiviteit niet door de Haagse burelen, al deze ijver in de fysiotherapie ten spijt.

Prof. de Bie constateert ook dat de geschiedenis ons heeft geleerd dat de opgezette lectoraten en leerstoelen vaak tijdelijk van aard bleken en/of fysiotherapie helemaal niet meer leidend was in researchlijnen. Zij hielden zich met andere thema's bezig dan fysiotherapie uiteindelijk. Voor wie doen we al deze inspanningen dan? Hier zien we de 'missing' link tussen praktijk en wetenschap ontstaan en komen zo we helaas geen stap verder om fysiotherapie te verwetenschappelijken.

Een andere missing link is, dat de ervaring heeft geleerd, dat fysiotherapie-onderzoekers niet altijd een goeie link bleken te hebben met het praktijkveld, volgens professor de Bie. Dus moeten we van het idee af dat goed onderzoek alleen gedaan kan worden door fysiotherapeuten zelf. We zouden beter kunnen gaan samenwerken met beroepsgroepen en wetenschappers die buiten het veld staan. De geschiedenis leert ons dat we het oude paradigma maar eens moeten verlaten willen we niet verzanden in doodlopende wegen. Als we stappen maken naar andere beroepsgroepen zal het fundamenteel onderzoek, wat hard nodig is, veel gemakkelijker op gang komen. Ook moet de fysiotherapie stoppen met doodlopende wegen, zoals als eindeloze trials (nu even niet dus) of onderzoek naar rugklachten (*"die leveren niets op", "we komen er niet uit"*), aldus de Bie.

Wat dan wel? Inzetten op prognostisch onderzoek en big data, volgens Prof. de Bie en niet te vergeten, het kennisniveau van de basisopleidingen moet omhoog (meer academische vaardigheden).

Last but not least:

Het herhaaldelijk benadrukken dat therapie niet effectief is heeft zeer nadelige bijwerkingen voor de beeldvorming voor de fysiotherapie. *Zo maar iets roepen over elkaars therapie.....welke belangen zijn hier wel en niet mee gediend?*

Prof. dr. Ria Nijhuis-van der Zanden
Heeft geschiedenis een rol in een PhD-traject?

Ria begon uit te leggen dat we fysiotherapie veel meer moeten gaan beschouwen vanuit de context. Zo is ons vak opgebloeid na de WO-II. De meerwaarde van fysiotherapie stond niet ter discussie en niemand zal de meerwaarde ter discussie dat als iemand een been mist, om maar wat te noemen. Het vakgebied is langzaam maar zeker te groot en gedifferentieerd geworden om te kunnen voort bestaan, volgens Ria Nijhuis. Welke rol heeft de geschiedenis dan in ons vak vroeg zij zich af als we onze blik op de toekomst richten? Ria benoemt vanuit de literatuur vier rollen:

1. *wijze lessen (morele instructies voor de toekomst).*
2. *aanwijzingen voor het heden (blik op de toekomst).*
3. *creëren van identiteit (waar komen we vandaan en waar staan we nu, waar gaat het naar toe in de toekomst).*
4. *verklarende functie (begrijpen waarom bepaalde veranderingen zijn doorgevoerd of nodig zijn in de toekomst).*

Interessant was ook de enquête die de was uitgezet onder promovendi wat zij voor rol zagen voor de geschiedenis.

Vraag	Gemiddeld	Range
Kennis geschiedenis FT	5,9	3-8
Wat geleerd in opleiding FT	4,3	2-8
Vindt je kennis over geschiedenis van belang voor vakgebied	6,5	4-8
Vindt je kennis van de geschiedenis van belang voor de data- interpretatie in promotie	5,2	1-9
Heb je geschiedenis kennis gebruikt in je proefschrift	3,7	1-10

Radboudumc

Enquête onder PhD-kandidaten (prof Nijhuis).

De conclusie was dat de belangstelling hoog scoort voor geschiedenis onder de promovendi echter het wordt niet meer gedoceerd op de hogescholen voor fysiotherapie.

De vraag over het 'belang van historische kennis over fysiotherapie' scoorde goed. Gelukkig maar ....als je gaat promoveren in het vak fysiotherapie en de geschiedenis van dat vak interesseert je niet dan roept dat vragen op en dat zou allerm minst raar zijn, volgens prof. Nijdam. Anderzijds moeten we ook er niet zomaar vanuit gaan dat iedereen geïnteresseerd is in geschiedenis. *"Ik was het zelf ook niet op de middelbare school"*, aldus Ria. Het leren inzien van het belang van de geschiedenis in de fysiotherapie moet ook gewoon geleerd worden. Hier ligt dus ook een missie.

Wat leert ons de geschiedenis?

Zou er een missie liggen voor het KNGF om deze rol op te pakken en geschiedenis weer te herintroduceren op de opleidingen? Onze voorzitter Guido pleit namelijk erg voor eenheid in de beroepsgroep. Wat zou dan mooier zijn om de startende fysiotherapeut het belang te laten inzien van onze lange geschiedenis, dat we al 131 jaar zijn georganiseerd in KNGF. Dat zou een van de rollen kunnen zijn waar prof Nijhuis het over heeft namelijk de *rol van identiteit creëren*. Dan komt die eenheid er ook.

Prof. Ria Nijhuis met de dagvoorzitter Anton de Wijer.

Ria nam ons verder mee in haar betoog over de context waarin we onderzoek doen in de fysiotherapie. Het gaat bij onderzoek niet alleen om feiten verzamelen want dan vergeten we de boodschap. Wat voor boodschap staat er bijv. achter een onderzoekshypothese? Ook zou je geschiedenis kunnen gebruiken om onze beroepsgroep te verklaren: *“zijn zoals we zijn”*, aldus Ria. Vanuit dat perspectief zou je misschien gaan concluderen dat bijv. epidemiologie minder geschikt is om onderzoek op te zetten in de fysiotherapie. Ons werk namelijk draait om de perceptie tussen patiënten professional en dat is moeilijk te onderzoeken op groepsniveau (zoals gebruikelijk in de epidemiologie). Kwalitatieve studies lenen zich hier eigenlijk beter voor. De context van waaruit de data verzameld zijn mag dus nooit los gekoppeld worden van de interpretatie van de data. Een andere rol van die de geschiedenis zou kunnen vervullen voor de huidige fysiotherapeut is dat het niet goed is om met alle winden mee te waaien. Zo hebben we gezien dat de fysische techniek volledig is verdwenen is uit het curriculum van de fysiotherapie. Als dit gebeurt zonder enig overleg of enige historisch reflectie is er eigenlijk sprake van ‘misbruik van de geschiedenis’. Als je namelijk de literatuur volgt zul je snel ontdekken dat er wel degelijk iets te halen valt in de fysische techniek voor de fysiotherapie op dit vlak, aldus prof.

Nijhuis. Tot slot geeft Ria aan dat we het belang van geschiedenis moeten leren gaan inzien. We moeten er niet zomaar van uitgaan dat iedereen dat belang zo maar onderstreept. Hier ligt ook een missie.

Drs. Laetitia Dekker-Bakker.

Hoofdrol voor Nederland en de NVFS in opmerkelijke historie van wereldwijde erkenning en positionering Sportfysiotherapie.

Drs. Laetitia Dekker.

Laetitia Dekker neemt ons mee met een reis door de internationale geschiedenis. Voor Nederland was de start in 1981, waarbij de NVFS als een van de eerste inhoudelijke beroepsvereniging in Nederland, op de kaart stond. Gestart als werkgroep (in 1981 met 151 leden) is de NVFS uitgegroeid tot een erkende vereniging (ook internationaal) met een eigen deelregister en masteropleiding. Laetitia heeft een grote rol vervuld in deze ontwikkeling. Zo is zij sinds in 1986 als lid betrokken geraakt met het reilen en zeilen van de NVSF om in 1994 directeur te worden van de NVSF. In 2000 kwam er een internationale ‘registered group’ van de World Physical Therapy (WPT) en was zij de eerste voorzitter hiervan namens de NVFS met een duidelijke opdracht:

- draagvlag creëren voor stakeholders.
- een weg banen naar erkende verbijzondering.
- profilering NFVS.

- samenwerking bevorderen met sportartsen, KNGF en NOC.
- creëren financieel draagvalk.

Dat ging niet altijd van een leien dakje, verteld mevr. Dekker. De weerstand tegen verandering was voelbaar. Zo kwam er weerstand vanuit de leden tegen de scholingseisen van de NVFS. *“wie ben jij dat je bepaald dat ik moet bijscholen?”* Door het opstellen van een portfolio, waarin de behaalde competenties beschreven stonden, werd de weerstand veel minder. Ook de bekende domeindiscussie kwam ter sprake maar er was ook enthousiasme onder de leden die graag een serieuze verbijzondering wilde met de sportfysiotherapie. Hoe kunnen we deze weerstand te overwinnen, vroeg Laetitia Dekker zich indertijd af en ging zij hierover in overleg met haar achterban. Er kwam een plan van aanpak zoals:

- competenties aantonen in een portfolio. *“Als mensen erkend worden in wat ze kunnen haal je de weerstand weg.*
  - netwerken opbouwen (Erica Terpstra o.a.)”.
  - influencers zoeken
  - jongen mensen enthousiasmeren.
  - de regio ingaan en leden overtuigen waarom deze veranderingen nodig zijn (zonder meerwaarde geen bestaansrecht was de stelling).
- Uiteindelijk vielen de ‘hobbyisten’ af en haakte ‘gekwalificeerde professionals’ aan en dat was wat we zochten, aldus Laetitia. De sportfysiotherapie kreeg steeds meer ‘body’. Zo kwam er een tijdschrift, een kantoor op Papendal en was er sprake van groei van leden en financiële middelen.

Een mooi betoog van Laetitia Dekker, een bevlogen sportfysiotherapeut met een moeilijke missie, leidend tot geslaagde opdracht, kunnen we stellen!

Het bestuur van de SGF wil iedereen hartelijk bedanken die op enigerlei wijze een bijdrage heeft geleverd aan het doen slagen van deze bijzonder studiedag in Urk.

Bronnen

Wim Schoemans, MSc, MA. Fysiotherapeut, filosoof. Secretaris SGF, 2020.

Beeldmateriaal

Stichting geschiedenis fysiotherapie (SGF). Trefpunt voor de Medische Geschiedenis in Nederland (TMGN) Foksdiep 8 Urk.

De Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) heeft een ANBI status en is geheel afhankelijk van ondersteuning. U kunt ons steunen als begunstiger (€ 25 p/j) of als mecenas (€ 100 p/j).

Voor info over de **Stichting Geschiedenis Fysiotherapie** verwijzen we u naar de [website van de SGF](#).

